

Nr 8.

Ankom till riksdagens kansli den 18 februari 1943 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående åtgärder till förhindrande av för tidig skörd av skogsbär.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 194, vilken behandlats av första lagutskottet, har herr *Pettersson* i Dahl *m. fl.* hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära, att sådana bestämmelser utfärdas, som förhindra, att omogna skogsbär avplockas och skördas.

I fråga om de skäl som föranlett motionärernas hemställan får utskottet hänvisa till motionen.

Frågan om åtgärder till förhindrande av skördandet av omogna skogsbär har förut flera gånger varit föremål för riksdagens prövning.

I en motion vid riksdagen år 1913 föreslogs, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till lag angående fridlysningstider för lingon. Motionen avslogs emellertid av riksdagen.

Vid 1917 års riksdag yrkades i motioner förbud mot plockning av lingon före viss dag. Riksdagen hemställde detta år i skrivelse till Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t täcktes snarast låta verkställa utredning om och i vad mån bestämmelser kunde utfärdas, genom vilka lingonplockning före viss, för lämpligt område årligen av länsstyrelsen bestämd dag skulle vara vid ansvar förbjuden, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

I anledning härav förelade Kungl. Maj:t år 1918 riksdagen en proposition med förslag till lag om förbud mot plockning av lingon före viss dag. Vid behandlingen av frågan stannade kamrarna i olika beslut, i det första kammaren avlog propositionen under det att andra kammaren godkände ett av jordbruksutskottet avgivet förslag i huvudsaklig överensstämmelse med propositionen. Frågan hade sålunda förfallit.

Frågan angående lagstiftning om inskränkning av tiden för skörd av lingon upptogs ånyo i en vid 1927 års riksdag väckt motion. Även nämnda år förföll frågan genom skiljaktiga beslut i kamrarna.

År 1928 väcktes åter motion i ämnet. Riksdagen hemställde detta år i skrivelse till Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning angående inskränkning av tiden för skörd av lingon samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

År 1930 förelades riksdagen ny proposition i ämnet. Enligt denna skulle Konungen, därest förhållandena sådant påkallade till förhindrande av att

lingon plockades, innan de uppnått lämplig mognad, äga att på framställning av hushållningssällskap och landsting förordna, att inom visst område plockning av lingon, där dessa ej omedelbart förtärdes i samband med plockningen, icke finge äga rum före dag, som av länsstyrelsen bleve bestämd.

Jordbruksutskottet anförde i avgivet utlåtande över propositionen, att utskottet i huvudsak icke hade något att erinra mot densamma, men att enligt utskottets mening markägaren och arrendator borde undantagas från förbudet i fråga. Utskottet hemställde fördenskull, att riksdagen måtte lämna propositionen utan bifall men anhålla, att Kungl. Maj:t måtte med beaktande av det anförda utarbeta nytt förslag i ärendet.

Vid utskottsutlåtandet fanns bland annat fogad en reservation av herr Johansson i Uppmälby m. fl., däri hemställdes, att riksdagen enbart måtte avslå propositionen.

Första kammaren biföll utskottets hemställan, varemot andra kammaren anslöt sig till nyssnämnda reservation. Propositionen hade sålunda avslagits utan att riksdagen begärde nytt förslag i ämnet.

I en vid 1935 års riksdag väckt motion hemställdes, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t hemställa om vidtagande av åtgärder i samma syfte som avsågs med »1930 års proposition till riksdagen angående bestämmelser om förbud för plockning av omogna skogsbär».

I utlåtande (nr 21) i ärendet yttrade första lagutskottet beträffande denna fråga följande:

Erfarenheten har givit vid handen, att konkurrensen om bären föranlett att de i stor utsträckning skördas långt innan de blivit mogna. Denna olägenhet skulle väl i viss mån förminskas, därest på sätt utskottet förutsett rätten till bären i någon utsträckning förbehölles jordägaren. Det lär emellertid även i övrigt vara synnerligen önskvärt att man söker ingripa mot den särskilt beträffande lingonen utbredda oseden att skörda dem mycket för tidigt. Ifråga om möjligheterna för ett sådant ingripande kan det väl vara förenat med vissa svårigheter att såsom tidigare föreslagits låta offentlig myndighet bestämma viss tid före vilken lingonen å en viss ort ej må skördas. Ett förbud att på uppenbart för tidigt stadium skörda lingonen skulle dock alltid på denna väg kunna erhållas. Även andra utvägar äro emellertid tänkbara. Sålunda finner utskottet icke uteslutet att det skulle kunna meddelas en bestämmelse enligt vilken jordägaren skulle äga att hos landsfiskalen i orten utverka förbud att skörda omogna lingon å viss mark. För överträdelse av förbudet borde stadgas ett lågt bötesstraff, som dock icke skulle äga tillämpning i andra fall än där någon efter det förbudet blivit exempelvis genom anslag kungjort uppsåtligt eller ousäktligt förbiseende åsidosatt detsamma. Genom att göra förbudet mot plockning av omogna lingon beroende av jordägarens initiativ skulle detsamma icke behöva bli mer omfattande än behovet kräver. För en sådan regel kan även anföras att ett förbud av ifrågavarande slag aldrig lär kunna bli effektivt, därest icke jordägaren är intresserad av att medverka till dess upprätthållande. Vidare må framhållas att den ifrågasatta bestämmelsen alltid skulle medge rätt att plocka mogna lingon. Att på detta sätt för straffbudets tillämpning kräva, att någon verkligen illojalt försökt förekomma andra och skördat bären i förtid, torde även vara överensstämmande med rättskänslan.

Då avsikten med en bestämmelse av nu berört innehåll icke är att bereda jordägaren en förmån framför andra, synes det vara konsekvent att föreskriva att, där jordägaren beträffande viss mark utverkat ett sådant förbud som förut nämnts, icke heller han själv eller hans folk må där skörda lingen i omoget tillstånd. Vissa invändningar, som förut anförts mot ett sådant förbud jämväl för jordägaren och hans folk, torde icke äga berättigande därest bestämmelsen i övrigt utformas på det sätt utskottet ifrågasatt.

Utskottets hemställan avsåg, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville skyndsamt verkställa utredning i de av utskottet angivna hänseenden samt för riksdagen framlägga det förslag vartill utredningen kunde föranleda.

I en reservation, vari hemställdes att motionen icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda, motiverade reservanternas sin ståndpunkt till nu förevarande spörsmål på följande sätt:

Vad angår det hushållningstekniska spörsmålet om förbud mot plockning av omogna lingen har detta spörsmål upprepade gånger varit föremål för utredning, varjämte detaljerade lagförslag i ämnet i anledning av skrivelser från riksdagen framlagts. Då frågan emellertid erbjudit utomordentliga svårigheter beträffande den praktiska utformningen, har icke något av de framlagda förslagen lyckats vinna riksdagens bifall. Den motionär, som nu ånyo fört fram spörsmålet, har icke lämnat något som helst nytt uppslag för frågans lösning. Utskottsmajoriteten synes för sin del närmast vilja förorda en bestämmelse, enligt vilken jordägaren skulle äga att hos landsfiskalen i orten utverka förbud vid bötesansvar att skörda omogna lingen å viss mark. Detta förslag synes emellertid minst lika omöjligt att realisera som det tidigare framlagda.

Frågan förföll på grund av kamrarnas skiljaktiga beslut.

I en vid 1942 års riksdag väckt motion (II: 151) hemställdes bland annat, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om åtgärder i syfte att förhindra att omogna bär avplockas.

Såsom motivering anfördes i motionen följande:

Ofta händer att kommande års bärskörd förstöres av bärplockare, som av obekantskap med förutsättningarna för avkastning oavsiktligt vålla skadegörelse. Ännu oftare händer det emellertid att bärplockare från städer och samhällen skörda bären för tidigt och att alltså den erhållna skörden blir av väsentligt sämre kvalitet än vad den kunde eller borde ha varit. Ett tillvaratagande av skogsbären på sådant sätt att en fullgod produkt skördas torde vara ett allas intresse åtminstone i nuvarande situation. Detta resultat torde mycket lätt kunna uppnås på så sätt att det uppdrages åt länsstyrelserna i länen att fastställa dag då plockning av skogsbär å annans mark först må tillåtas, olika för olika bärslag, varvid hänsyn även borde tagas till skilda länsdelars olika förhållanden. Ett beslut i denna riktning skulle enligt vårt förmenande i nuvarande situation fylla de krav som ur folkförsörjningssynpunkt måste ställas på att största möjliga kvantitet värdefulla livsmedel tillvaratages för folkhushållets behov.

I utlåtande (nr 35) över nyssnämnda och en annan motion yttrade första lagutskottet beträffande nu förevarande spörsmål bland annat följande:

Vad härefter beträffar frågan om förhindrande av att bären plockas i omoget skick, är det naturligen med hänsyn till nu rådande försörjningsläge

av vikt att åtgärder, som kunna finnas lämpliga i detta syfte, bliva vidtagna. De förslag härutinnan, som tidigare framlagts för riksdagen, ha emellertid icke lyckats vinna riksdagens bifall, främst på grund av de stora svårigheter som framträtt i fråga om förslagets praktiska utformning. I den nu förevarande motionen II: 151, som upptager denna fråga, har ej heller något nytt uppslag för frågans lösning framlagts. Med hänsyn härtill har utskottet icke ansett sig böra i anledning av motionen förorda någon framställning i ämnet till Kungl. Maj:t. Utskottet förutsätter emellerid att de olika organ, som syssla med hithörande försörjningsfrågor, ha sin uppmärksamhet fäst på det nu ifrågasvarande spörsmålet och, därest någon godtagbar lösning erbjuder sig, framkomma med förslag härom.

Utskottet hemställde, att motionerna icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda, och denna hemställan bifölls av riksdagens båda kamrar.

Med skrivelse den 28 maj 1942 har länsstyrelsen i Jämtlands län till Statens livsmedelskommission översänt en framställning från kommunalfullmäktige i Lits socken om förbud mot för tidig plockning av lingon jämte yttranden däröver från hushållningssällskapets i länet förvaltningsutskott och kristidsstyrelsen i länet, varvid i skrivelsen hemställts, att kommissionen ville vidtaga lämpliga åtgärder för realiserande av kommunalfullmäktiges förslag.

I svarsskrivelse den 4 juli 1942 till länsstyrelsen har kommissionen meddelat följande:

Livsmedelskommissionen anser det givetvis vara av stor betydelse, att landets tillgångar av skogsbär tillvaratagas på rationellt sätt. Det är uppenbart, att en för tidig avplockning av skogsbären är till stor skada, och kommissionen har övervägt vilka åtgärder, som lämpligen borde vidtagas för att förhindra detta. Ett förbud mot för tidig plockning torde icke — enligt kommissionens uppfattning — giva önskat resultat, främst på grund av att en effektiv övervakning av sådant förbud är svår att genomföra. Det lär väl också vara nästan omöjligt att fastställa visst datum för plockningens början, emedan mognadstiden varierar i hög grad, och det t. o. m. i en och samma skog, beroende på läge, jordmån m. m. I många fall torde ren okunnighet från allmänhetens sida vara orsak till sagda missförhållanden och kommissionen anser därför, att ett bättre förhållande kan erhållas genom lämplig propaganda- och upplysningsverksamhet.

I ett cirkulär, angående åtgärder innevarande år för tillvaratagande av bär, frukter och köksväxter, vilket livsmedelskommissionen inom kort kommer att tillställa kristidsstyrelser och kristidsnämnder, har kommissionen fäst uppmärksamheten på berörda förhållanden och bl. a. anmodat kristidsnämnderna och de s. k. bärkommittéerna att från sakkunnigt håll införskaffa upplysningar och lämna allmänheten uppgift om rätta tidpunkten för plockningen samt understryka olämpligheten av att skogsbär plockas i omoget tillstånd.

I en den 15 januari 1943 dagtecknad skrivelse till livsmedelskommissionen har Hallands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott hemställt, att kommissionen måtte snarast möjligt vidtaga erforderliga åtgärder till förhindrande av skördandet av omogna skogsbär.

Kommissionen har vid den 16 februari 1943 företagen prövning av framställningen funnit densamma ej föranleda någon kommissionens åtgärd.

Frågan om åtgärder till förhindrande av att skogsbär plockas innan de blivit mogna har, såsom av utskottets redogörelse framgår, vid upprepade tillfällen varit föremål för riksdagens prövning. Därvid har övervägts möjligheten att genom lagbestämmelser stadga förbud mot för tidigt skördande av skogsbär. Icke något av de olika förslag till lagstiftning som framlagts har emellertid lyckats vinna riksdagens bifall, och de i förevarande motion angivna riktlinjerna för bestämmelser i ämnet innebära icke något nytt uppslag. Statens livsmedelskommission, som på förekommen anledning haft att taga ståndpunkt till den i motionen behandlade frågan, har framhållit vissa praktiska svårigheter vid utformningen och tillämpningen av ett förbud mot för tidig plockning av skogsbär. Enligt uttalande av kommissionen skulle syftet att förhindra sådan plockning kunna främjas genom lämplig propaganda och upplysningsverksamhet. Åtgärder av detta slag hava också vidtagits av kommissionen.

Såsom utskottet i sitt vid föregående års riksdag avgivna utlåtande över den nu ånyo upptagna frågan framhållit, är det naturligen med hänsyn till rådande försörjningsläge av vikt att åtgärder vidtagas för avhjälpande av det förekommande missförhållandet att skogsbär skördas omogna. Som detta säkerligen i många fall har sin grund i okunnighet och obetänksamhet från allmänhetens sida, synes den på kommissionens föranstaltande bedrivna propagandan och upplysningsverksamheten vara av stort värde. Motionärernas hemställan, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utfärdande av bestämmelser som förhindra att omogna skogsbär avplockas och skördas, finner utskottet däremot med hänsyn till svårigheten att praktiskt utforma sådana bestämmelser ej skäl tillstyrka.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motion, II: 194, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 18 februari 1943.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit

från första kammaren: herrar *Schlyter*, *Karl Emil Johanson*, *Branting*, *Karl Johan Olsson*, *Brandt*, *Caap*, *Lodenius** och *Lindblom*;

från andra kammaren: herrar *Gezelius**, *Hedlund* i Östersund, *Berg**, *Lindberg* i Stockholm*, *Landgren*, *Lindahl*, *Nilson* i Eskilstuna och *Gustafsson* i Lekåsa.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Gustafsson* i Lekåsa, vilken ansett att utskottet bort hemställa om bifall till motionen.
